
GROB IN EFEŠKA VDOVA

(Andrej Hieng, Petronij)

SLOVENŠČINA

Vsebina

Andrej Hieng: Grob.....	2
Življenjepis avtorja.....	2
Literarno delo.....	2
Vsebina:.....	3
Karakterizacija oseb:.....	4
Petronij: Efeška vdova.....	5
Življenjepis avtorja:.....	5
Literarno delo:.....	5
Vsebina:.....	5
Karakterizacija oseb:.....	5
Mnenje o knjigah in primerjava.....	6

Andrej Hieng: Grob

Življenjepis avtorja

Rodil se je v meščanski družini s šestimi otroki. Zaradi materinega bankrota se je družina preselila v predmestno vilo, v bližini proletarskih Kosez. V študijskih letih je zbolel za astmo. Leta 1946 je odšel na služenje vojaškega roka, od koder je pisal pisma prijatelju, kiparju Jakobu Savinšku in bral pesmi Mile Kačič. Prijateljeval je s Herbertom Grünom. V bogati družinski knjižnici se je seznanil z modernim romanom Marcela Prousta in Jamesa Joycea. Med leti 1948 in 1952 je na ljubljanski Akademiji za igralsko umetnost, predhodnici današnje AGRFT, študiral režijo. Leta 1951 je bil režiser v Prešernovem gledališču v Kranju, od 1952 do 1960 pa v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju. Od leta 1961 je delal kot svobodni umetnik in režiser v raznih gledališčih v Ljubljani, Mariboru in Trstu. Med leti 1983 in 1988 je bil umetniški vodja celjskega gledališča, leta 1988 pa je prevzel isto delo v ljubljanski Drami. Leta 1995 je postal izredni član SAZU.

Njegova hči je gledališka režiserka Barbara Hieng Samobor, druga pa pisateljica Katarina Marinčič. Primož (fotograf) in Gregor Hieng (odvetnik) sta nečaka, sinova Andrejevega brata Janeza.

Hieng je za svoje umetniško delo prejel več nagrad:

- leta 1971 Župančičevo nagrado,
- leta 1988 Prešernovo nagrado za prozni dramski opus,
- leta 1994 nagrado kresnik za roman Čudežni Feliks, ki je bil razpisan za esej na maturi leta 2009.

Literarno delo

Hiengovo prvo delo je črtica Peter Helman, ki jo je leta 1939/1940 objavil v Slovenski mladini. Po letu 1945 je zbudil pozornost z novelami Študije o nenavadnih značajih (1950/1951). V njih se je odmaknil od obrazcev socialnega oziroma socialističnega realizma in zato doživel polemični sprejem. V sredini petdesetih let 20. stoletja se je uvrstil med vodilne pripovednike, pozneje tudi dramatik. Po prvem vidnejšem nastopu v knjigi Novele, ki je bila izdana v soavtorstvu z L. Kovačičem in F. Bohancem, kjer je objavil noveli Noži in Onstran livade je roža, je samostojno izdal dve knjigi novel, nato pa še pet romanov. **Njegova poglavitna dela so:** Usodni rob, Planota, Gozd in pečina, Orfeum, Čarodej, Obnebe metuljev, Čudežni Feliks, Cortesova vrnitev, Burleska o Grku, Gluhi mož na meji, Osvajalec, Večer ženinov, Dež v Piranu, Zakladi gospe Berte, Mark in Antonij, Lažna Ivana, Izgubljeni sin, Krvava ptica, Nori malar.

Groteskni elementi so opaznejši v Hiengovi dramatik. V tej prevladuje zgodovinska snov iz nje izviraajoče nacionalne in individualne travme, politična emigracija, razkrajanje družine, oblastniško zatiranje umetnikov in ustvarjalna stiska.

Njegova dela so prevedena v albanščino, angleščino, češčino, francoščino, italijanščino, madžarščino, makedonščino, nemščino, ruščino, srbohrvaščino in druge jezike.

Režiral je kratki igrani film Sobota, njegov dan (1957) in celovečerni film Kala (1958). Kot soavtor scenarijev ali asistent režije je sodeloval pri filmih Balada o trobenti in oblaku (1961), Tistega lepega dne (1962), Ne joči, Peter (1964), Amandus (1966) in Povest o dobrih ljudeh (1975).

Vsebina:

Zgodba se začne brez pripravljalnega uvoda, začne se z bliskovitim odprtjem zgodbe v sredini dogajanja. Geometra Eda Slivnika, imenovanega tudi Bučko, so zgodaj zjutraj vrgli iz postelje trije Italijani, ga aretirali in odpeljali v zapor. Ob aretaciji je bila v spalnici tudi žena, ki se je očitno prebudila že pred njim. Stala je v kotu ter jokala, potem pa naenkrat obmolnila. Ko so odhajali, se je z glasnim krikom vrgla na tla, hoteč jih zaustaviti z lastnim telesom. Drug za drugim so jo prestopili ter odšli. Edo je vedel, da je ne sme poljubiti v slovo, v nenadnem blisku je zaslutil bližajočo se smrt. Nato sledi poročilo o Edovi usodi in ženinem žalovanju. Izvedelo se je, da so ga Italijani izročili domačinom. Nekdo je videl, kako so ga nekega večera štirje možje pretepenega vlekli po cesti. Več se je govorilo o vdovinem žalovanju, njeni osamitvi v zatemnjeni hiši, o tem, da se je hudo zapustila in da se vdaja pijači. Po vojni se je naenkrat spet pojavila med ljudmi in povsod vzbujala pozornost. Vsepovsod je poizvedovala, kje je možev grob. Nazadnje jo je hlapec, ki je zadnji videl njenega moža, napotil proti hribu Plesnik. Nato so jo pogosto videli odhajati na hrib. Hodila je k Čonču, bivšemu organistu, ki je živel v zadnji hiši na pobočju Plesnika in se je prav tako kot vdova umaknil v samoto. Nekega dne je ponovno obiskala Čonča. Sedel je na pragu in jo videl prihajati, a ji ni izkazal dobrodošlice. Ko je vstopila ji je kazal hrbet in strmel skozi okno. Nato se je obrnil in ji natočil žganja. Pogovor, ki se je potem razvil, je razkril, da želi vdova od njega izvedeti, kje je pokopan njen mož, vendar ji Čonč ni želel pomagati. Zatrdil je, da Slivnika ni ubil. Po njegovem je njen mož nekaj izdal, zato so ga ubili njegovi lastni ljudje. Videl je le, ko so ga ponoči vlekli v gozd. Vdova je vztrajno prosila, naj ji pokaže grob, Čonč pa je na dan vlekkel preteklost: ženinega očeta na smrtni postelji in njegovo sovraštvo od Bučka ter njegove očitke njemu, češ da mu je speljal žensko, čeprav jo je oče namenil zanj. Nato je vendarle priznal, da je res pokopal njenega moža, čeprav je bil nanj ljubosumen in tudi prepričan, da je izdajalec. Vendar se je, kljub vdovinemu moledovanju, da bi izvedela še več, razjezil ter jo podil domov. Tedaj ga je presenetila s ponudbo, da bo ostala čez noč pri njem, če ji pokaže grob. Okreval je vendar je nazadnje pristal. Ko sta odšla je s sabo vzel še lopato ter kramp. Nato sta se med hojo po stezi do groba še naprej pogovarjala napol drug mimo drugega. Čonč si jo je ogledoval, ona pa priganjala in vrtala vanj za več informacij o njenem možu. Ko sta prišla do jase, ji je pokazal, kje ga je pokopal in od kod so ga streljali. Zagnala se je na tla in začela z klicanjem svojega moža ter z rokami odkopavati zemljo. Pogovor med njima je vseskozi nihal od vloge vdovinega moža in njenega očeta v preteklosti k njuni nenavadni zgodbi. Vdova je zahtevala, da ji Čonč odkoplje truplo. Najprej se je upiral, ona pa je vztrajala, da jo oba možka, oče in mož, preganjata v sanjah. Ko pa je namignila na incest kot vzrok za sovraštvo med njimi, se je vdal in odkopal grob. V pogovoru pa je Čonč prevzel pobudo in spraševal zakaj je tako ljubila moža. Odgovorila je, da zaradi njegove nežnosti, urejenosti in miline. Ko ga je odkopal je bilo že temno, zato je prižgal vžigalico, da ga je vdova lahko videla. Prikazalo se je razpadajoče truplo, ki je zaudarjalo. Položeno je bilo v par zbitih desk. Čonč je počival in v preblisku je nenadoma zagledal sebe ob postelji vdovinega očeta. Ko je hotel oditi, je zagledal vdovo, ki se je vrgla v jamo. Na silo jo je izvlekel iz jame ter si jo je zavihtel na rame ter odšel v gozd z njo vred. Medtem je vpila, da njen mož ni izdajalec. Ko jo je nosil skozi gozd, se je počasi umirila in se ga je oklenila. Postavil jo je na tla in drug drugega sta ogledovala v svetlobi. Nato jo je objel, jo je spomnil na njuno pogodbo. Ni prelomila obljube in odšla sta v hišo. Naslednje jutro sta se oba prebudila v prvem jutranjem soncu. Okno je bilo odprto in skozenj je zapihal veter iz gozda, ki je z sabo prinesel vonj po razpadajočem mesu. Ženska ga je zaznala in ukazala Čonču, naj gre in zakopa truplo nazaj.

Karakterizacija oseb:

Vdova: glavna ženska oseba vendar ni nikoli poimenovana. Bila je mlada, nekje srednjih let, visoka, bolj polna in privlačna ter oblečena v dolga temna oblačila. Zelo čustvena, temperamentna in ukazovalna. Po moževi smrti je bil njen glavni cilj, da poišče njegov grob, ne glede na to kakšne posledice naredi s tem.

Čonč: Močan, ognjevit, vročekrven. Imel je rdeče lase. Tako kot vdova se je tudi on med vojno umaknil v samoto. Bil je organist, nekakšne umetnik. Njegova starost ni bila določena. Bil je zelo čustven in strasten vendar je to redkokdaj pokazal.

Slivnik: stranska oseba pa vendar se okoli njega vrti celotna zgodba. Po poklicu je bil geometer. Umrl je, ker naj bi izdal lastni narod.

Oče: prav tako stranski lik. Bil je čustven in čuten človek, ter vzkipljiv in sovražen do Slivnika.

Zgradbene ali slogovne posebnosti:

Knjiga je novela: vsebuje malo simbolizma ter več dekadenci in impresionističnih prvin. Slog je jedrnat, vsebuje skoraj baladno vzdušje. Jezikovni izraz je iskan in umetelen, poln hotenih neskladij, močnih barvitih podob, drznih komparacij in asociativnih vzvikov. Ekspresionistični slog, ki prehaja v modernizem, soustvarja v noveli ekspresivno deformiran novelski pripovedni svet, v katerem liki včasih dajejo vtis človeških tipov, ne pa plastično zarisanih karakterjev. Novela vsebuje tudi veliko posebitev, ki počloveči neživi, predmetni svet. Vsebuje tudi okrasne pridevnike, predvsem barve, ki so urejene v kontrastne menjave. Opaziti je tudi starinske oblike ter redke besede, med katerimi izstopajo glagoli z nenavadnimi predponami. Povedi so kratke, nezapletene, pogosti so kratki stavki in priredja. Sporočilo: Novela kljub izraziti poanti nima niti ene same, jasno razvidne izražene ideje. Njeno sporočilo je bolj kompleksno. Nastaja v prepletu tem in prehaja v pogled na vrsto življenjskih vprašanj. Človek je v njej po eni strani res postavljen kot svobodno bitje, ima možnost izbire in je odgovoren za svoja dejanja, toda po drugi strani je tudi žrtev neobvladljivih sil, ki usmerjajo njegovo delovanje. Določen je z preteklostjo, obremenjen s krivdo in grehom ter travmatičnimi doživetji, ki jih skuša potlačiti v nezavedno, vendar se mu vračajo v sanjah ali kako drugače načenjajo njegovo notranje ravnovesje.

Petronij: Efeška vdova

Življenjepis avtorja:

Slabo poznamo življenjske podatke. Vse kar vemo, je o njem povedal Tacit, ko je opisoval Neronovo preganjanje nasprotnikov po Pizonovi zaroti leta 65 po Kr. Čeprav je sprva živel zelo mirno in lagodno življenje, se je kasneje izkazal za sposobnega prokonzula v Bitiniji inkonzula v Rimu. Postal je Neronov prijatelj in arbiter elegantiae - »razsodnik v vprašanih dobrega okusa«. Vendar si je s tem nakopal ljubosumnost Neronovega ljubljenca Tigelina, kije z intrigami dosegel, da se je Neron obrnil proti Petroniju. Ta si je sam vzel življenje

Literarno delo:

Satire

Efeška vdova

Vsebina:

Zgodba se začne brez nekakšnega uvoda, začne se s tem, da je nekoč v Efezu živela gospa, ki je slovela po svoji sramežljivosti. Ko ji je nekega dne umrl mož ji ni bilo dosti, da bi šla za pogrebom kot je bil običaj, temveč je spremljala pokojnika še v grobnico. Tam se je po grški šegi v podzemni votlini prejkala veliko dni in noči. Tam je bila pripravljena umreti in se ni pustila izveci iz groba ne od staršev ne od sorodnikov, naposled je zavrnila tudi mestne uradnike. Edina, ki je z njo ostala je bil zvesta služabnica, ki ji je pomagala žalovati. Tisti čas je cesarski namestnik ukazal križati nekaj razbojnikov tik ob grobnici, kjer je vdova žalovala. Ko je vojak, ki je pazil trupla, da jih ne bi zagrebli opazil luč med grobovi je zaradi radovednosti odšel pogledati, kdo je tam in kaj počne. Ko je prispel k grobu je najprej onemel ko je zagledal prelepo ženo. Nato je videl še truplo in spoznal da žena žaluje za možem. V grob je prinesel svojo skromno večerjo in začel revici prigovarjati naj ne vpade v isto usodo kot njen mož. Na začetku ni ne vdova ne služabnica podlegla njegovim besedam, vendar je nato služabnica le začela jesti in piti. Po nadaljnem prepričevanju vojaka in služabnice je tudi vdova spoznala da je bolje živeti in ne umreti. Nato je vojak začel še vdovo zapeljevati in po kratkem času sta si delila 3 noči v grobu. Ko pa so starši od enega izmed križanih opazili, da straža ni več tako pozorna, so v noči sneli obešenca in mu izkazali poslednjo dobroto. Ko je vojak opazil da enega trupla ni več, je to povedal vdovi. Povedal ji je tudi da ne bo čakal na sodbo ampak da si bo prej sam sodil z mečem. Vdova pa je bila toliko usmiljena in ni pustila da bi ji umrla in mož in ljubimec je rekla vojaku naj na križ pribije mrtvega moža. V jutru so se vsi čudili kako je mrtvec zlezel na križ.

Karakterizacija oseb:

Vdova: bila je mlada, postavna in privlačna gospa, bila je zelo spoštljiva in usmiljena, prav tako pa tudi sramežljiva. Po moževi smrti je žalovala in želela umreti z njem v grobnici, ampak ko je prišel vojak jo je prepričal, da obstaja tudi življenje brez moža in ga tako na koncu pripela na križ.

Služabnica: bila je zvesta vdovi, na koncu se je pustila prepričati vojaku.

Vojak: vdovi se je zdel čeden, zaljubljen se je vanjo, ker zvečer ni bil pozoren so sneli eno truplo, sam se je hotel za to usmrčiti vdova pa mu je ponudila rešitev.

Mnenje o knjigah in primerjava

Knjigi sta bili razumljivi in jedrati, v primerjavi je v Efeški vdovi vdova vedela kje je mož pokopan in tudi pri njegovem grobu je lahko žalovala nato jo je opazil vojak ter jo zapeljal, ko so mu iz križa sneli truplo je žena ponudila svojega mrtvega moža in tako je mož pristal na križu. V noveli grob pa vdova ni vedela kje so pokopali njenega moža in ga je morala iskati ter ga po 7 letih našla. Na koncu je morala čonča prepričati, da je izkopal truplo od moža da ga lahko vidi za izkop trupla je vdova zamenjala noč z čončom in v jutru mu je ukazala naj nazaj zakopa moža.